

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU PRIIMANT Į DARBĄ UAB „PALINK“ TYRIMO

2022 m. birželio 29 d. Nr. (22)SN-71)SP-40
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2022 m. balandžio 29 d. buvo gautas Valstybinės darbo inspekcijos prie Lietuvos Respublikos socialinių reikalų ir darbo ministerijos raštas Nr. SD-4-9506, kuriuo Tarnybai buvo persiųstas pareiškėjos A. K. (toliau – Pareiškėja) 2022 m. balandžio 28 d. skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu priimant į darbą uždarojoje akcinėje bendrovėje (UAB) „Palink“ (toliau – Bendrovė).

Pareiškėja skunde rašė, kad dėl negalios nebuvo priimta į darbą Bendrovėje (nurodytas Bendrovei priklausančios parduotuvės adresas – Lyros g. 5A, Šiauliai). Pareiškėja pranešė, kad darbo pokalbyje dalyvavo du kartus, bet į siūlytas pareigas nebuvo priimta.

2022 m. gegužės 6 d. paprašius papildyti skundo aplinkybes, Pareiškėja pranešė, kad Pareiškėjos darbingumo lygis – 45 procentai, į Bendrovę bandė įsidarbinti 2022 m. vasario 9 d. Pareiškėja pranešė, kad darbo pokalbis vyko dalyvaujant Bendrovės darbuotojoms J., R. ir M. (pavardės nenurodytos). Pareiškėjai buvo pasakyta, kad pasirinktas kitas kandidatas.

Pareiškėja 2022 m. gegužės 17 d. papildomai pateikė savo neįgaliojo pažymėjimą ir Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šiaulių I teritorinio skyriaus 2021 m. (*duomenys neskelbiami*) d. išvadą dėl darbo pobūdžio ir sąlygų Nr. (*duomenys neskelbiami*). Šiame dokumente nurodyta, kad Pareiškėja negali dirbti veikiant psichosocialiniams rizikos veiksniams: dirbti naktinį darbą, viršvalandinių darbų; veikiant fiziniams rizikos veiksniams (požeminiai darbai).

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2022 m. gegužės 18 d. raštu Nr. (22)SN-71)S-232 kreipėsi į Bendrovę ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar 2022 m. vasario 9 d. Pareiškėja bandė įsidarbinti Bendrovėje, ar

Pareiškėja nebuvo priimta į siūlytas pareigas Bendrovėje; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar tai buvo susiję su jos negalia; ar Bendrovė turėjo informacijos apie Pareiškėjos negalią; jei taip – koku būdu buvo gauta ši informacija; ar vietoje Pareiškėjos į darbą priimtas asmuo turėjo negalią; buvo paprašyta pateikti nuasmenintą priimto į darbą asmens gyvenimo aprašymą (CV); kokios priimto į pareigas asmens kvalifikacinės (arba kitos) savybės buvo aukštesnės nei Pareiškėjos.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią svarbią informaciją.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2022 m. birželio 6 d. raštu Nr. (22)SN-71)S-259 kreipėsi į Bendrovę ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar 2022 m. vasario–balandžio mėn. Pareiškėja kreipėsi į Bendrovę siekdama įsidarbinti; kada tai įvyko; buvo prašyta patvirtinti arba paneigti skunde nurodytą informaciją; jeigu Pareiškėja kreipėsi į Bendrovę siekdama įsidarbinti, kokia informacija apie galimybę dirbti parduotuvėje, Lyros g. 5A, Šiauliai, buvo pateikta jai; kas iš Bendrovės darbuotojų bendravo su Pareiškėja.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią svarbią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2022 m. gegužės 25 d. Tarnyboje buvo gautas Bendrovės 2022 m. gegužės 25 d. raštas Nr. sk-PD-22-0028 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo Bendrovės Žmonių ir kultūros departamento direktorė informavo, kad parduotuvėje, kurios adresas Lyros g. 5A, Šiauliai, buvusį į laisvą etatą asmuo buvo priimtas vasario 1 d.; vasario 9 d. parduotuvėje laisvų etatų nebuvo.

2022 m. birželio 13 d. Tarnyboje buvo gautas Bendrovės 2022 m. birželio 13 d. raštas Nr. sk-PD-22-0031, kuriuo Tarnybai buvo paaiškinta, kad Bendrovės parduotuvėse esantys laisvi etatai fiksuojami ir registruojami Bendrovės atrankų sistemoje ATS. Šią sistemą Bendrovė „naudoja darbo skelbimų sudarymui ir pirminei į skelbimus atsiliepusių kandidatų atrankai“ (citatu kalba netaisyta). ATS sistemoje nėra duomenų, kad Pareiškėja būtų kandidatavusi į parduotuvėje, esančioje Lyros g. 5A, Šiauliuose, 2022 m. sausio–balandžio mėn. buvusias laisvas darbo vietas. Bendrovė neturi duomenų ir negali atsakyti, ar 2022 m. vasario 9 d. Pareiškėja teiravosi Parduotuvėje dėl darbo, nes tokios atsitiktinės užklauskos dėl darbo Bendrovėje nėra registruojamos, nerenkami jokie taip besikreipiančių kandidatų dokumentai, o su jais

bendrajantiems parduotuvių vadovams pasiteirauti ir įsiminti jų vardus yra neprasminga ir fiziškai neįmanoma. Bendrovei nėra žinoma, dėl kokios pozicijos Pareiškėja „teigia pasikreipusi į Parduotuve“, bet Bendrovė mano, jog „yra svarbu paminėti, kad dar 2022 m. vasario 1 d. į tuo metu vienintelį laisvą „etata“ šioje parduotuvėje buvo įdarbinta Bendrovės parduotuvėse kasininke-pardavėja dirbusi kandidatė“.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė priimdama Pareiškėją / nepriimdama Pareiškėjos į darbą nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 ir 8 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus; imtis tinkamų priemonių, kad neįgaliesiems būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, siekti karjeros arba mokytis, įskaitant tinkamą patalpų pritaikymą, jeigu dėl tokių priemonių nebus neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo.

Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokią diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios

priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis). Konvencijos 27 straipsnyje („Darbas ir užimtumas“) numatyta, kad valstybės, šios Konvencijos šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę į darbą lygiai su kitais asmenimis; ši teisė apima teisę į galimybę užsidirbti pragyvenimui iš laisvai pasirinkto darbo ar iš laisvai priimto darbo pasiūlymo darbo rinkoje ir darbo aplinkoje, kuri yra atvira, tinkama visiems ir prieinama neįgaliesiems. Valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina ir skatina įgyvendinti teisę į darbą, įskaitant teisę į darbą tų asmenų, kurie tampa neįgalūs dirbdami, imdamosi atitinkamų priemonių, įskaitant ir teisės aktų priėmimą, kuriomis *inter alia* būtų uždrausta diskriminacija dėl neįgalumo visais klausimais, susijusiais su visomis užimtumo formomis, įskaitant įdarbinimo sąlygas, priėmimą į darbą ir darbą, darbo išsaugojimą, kilimą tarnyboje ir saugias ir sveikas darbo sąlygas (a punktas); lygiai su kitais asmenimis ginamos neįgaliųjų teisės į teisingas ir palankias darbo sąlygas, įskaitant lygias galimybes ir vienodą atlyginimą už tokios pat vertės darbą, saugias ir sveikas darbo sąlygas, įskaitant apsaugą nuo priekabiavimo ir skundų patenkinimą (b punktas); užtikrinama, kad neįgalieji galėtų įgyvendinti savo darbo ir profesinių sąjungų teises lygiai su kitais asmenimis (c punktas); neįgaliesiems suteikiama galimybė veiksmingai dalyvauti bendrose techninio ir profesinio orientavimo programose, įdarbinimo tarnybose ir profesiniame bei tęstiniame mokyme (d punktas); skatinamos neįgaliųjų užimtumo galimybės ir kilimas tarnyboje darbo rinkoje, taip pat pagalba ieškant, gaunant, išlaikant darbą ir sugrįžtant į darbą (e punktas); skatinamos savarankiško darbo, verslumo, kooperatyvų plėtros ir nuosavo verslo pradėjimo galimybės (f punktas); suteikiamos galimybės neįgaliosius įdarbinti viešajame sektoriuje (g punktas); skatinamas neįgaliųjų įdarbinimas privačiajame sektoriuje, nustatant atitinkamas politikos kryptis ir priemones, kurios gali apimti pozityvių veiksmų programas, paskatinimą ir kitokias priemones (h punktas); užtikrinta, kad neįgaliesiems darbo vietoje būtų tinkamai pritaikytos sąlygos (i punktas); skatinamas neįgaliųjų darbo patirties įgijimas atviros darbo rinkos sąlygomis (j punktas); skatinama neįgaliųjų profesinė ir kvalifikacinė rehabilitacija, darbo vietų išsaugojimas ir sugrįžimo į darbą programos (k punktas).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti

vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Tiesiogine diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja teigė, kad bandė įsidarbinti Bendrovėje (parduotuvėje, Lyros g. 5A, Šiauliai), bet nebuvo priimta dėl negalios (darbingumo lygis – 45 procentai). Nurodyta įvykio data – 2022 m. vasario 9 d.

Pabrėžtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 ir 8 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus; imtis tinkamų priemonių, kad neįgaliesiems būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, siekti karjeros arba mokytis, įskaitant tinkamą patalpų pritaikymą, jeigu dėl tokių priemonių nebus neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos.

Atsižvelgiant į šį teisinį reguliavimą darytina išvada, kad darbdaviai negali atsisakyti priimti asmenų į darbą dėl negalios ir turi imtis veiksmų siekiant sudaryti negalią turintiems asmenims galimybes dirbti.

Bendrovė informavo, jog neturi duomenų, kad Pareiškėja būtų kreipusis dėl darbo parduo-tuvėje, kuri yra Lyros g. 5A, Šiauliuose. Atsitiktinės užklauso-s dėl darbo Bendrovėje nėra registruojamos, nerenkami taip besikreipiančių kandidatų dokumentai, parduo-tuvių vadovai negali įsiminti visų besikreipiančiųjų vardų. Taip pat nėra informacijos, dėl kokios darbo pozicijos Pareiškėja galimai kreipėsi.

Bendrovė pažymėjo, kad dar 2022 m. vasario 1 d. į tuo metu vienintele-s laisvas pareigas šioje parduotuvėje buvo įdarbinta Bendrovės parduotuvė-se kasininke-pardavėja dirbusi kandidatė.

Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į skundo tyrimo metu surinktą informaciją, konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju trūksta objektyvių duomenų, kuriais remiantis būtų galima konstatuoti, jog Bendrovė nagrinėjamu atveju pažeidė Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 ir (arba) 8 punkto nuostatas. Dėl šios priežasties Pareiškėjos skundo tyrimas nutraukiamas.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalies nuostatomis, Bendrovei rekomenduotina tinkamai informuoti ir / arba apmokyti savo darbuotojus (pavyzdžiui, konkrečių parduotuvių vadovus), turinčius teisę priimti asmenis į darbą, apie Lygių galimybių įstatyme numatytą teisinį reguliavimą bei negalią turinčių asmenų priėmimo į darbą ypatumus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 3 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti skundo tyrimą, kadangi trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Bendrovę.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė